

Kulturhistorisk rapport

Hobro N - Hadsund

Tracé-udgravning med fund domineret af
bebyggelsesspor fra bronzealderen og den
ældre jernalder

J.nr. ÅHM 6316

Februar 2014

Ved arkæolog Marie Vang Posselt

Telefon: 99 31 74 00

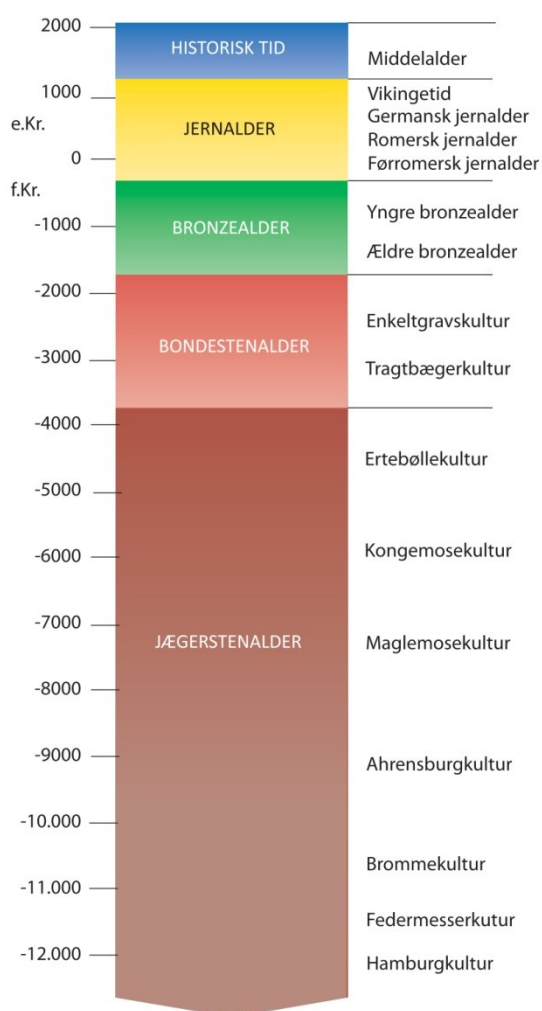
E-mail:

historiskmuseum@aalborg.dk

Kulturhistoriske rapporter ved Nordjyllands Historiske Museum # 27

Indholdsfortegnelse

Indledning.....	2
Undersøgelsens baggrund	2
Lokalområdet i oldtiden	2
Undersøgelsens resultater	3
Sammenfatning og perspektivering	9
Udgravningsdata.....	10

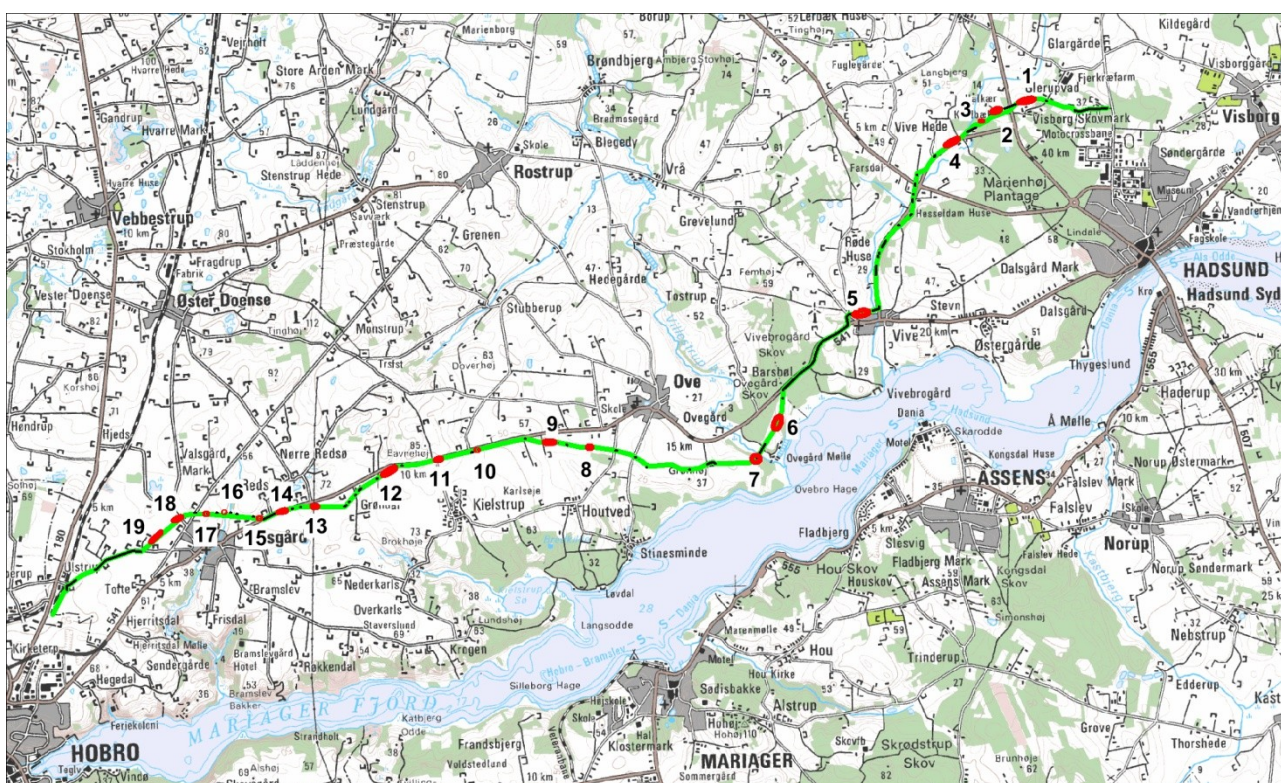

Indledning

19 fundområder domineret af bebyggelsesspor fra bronzealderen og den ældre jernalder jævnt fordelt på en 23 km lang strækning.

Undersøgelsens baggrund

Forud for anlæggelsen af et 23 km langt kloaktracé mellem Hobro Nord og Hadsund forundersøgte Nordjyllands Historiske Museum strækningen i godt og vel hele traceets længde og i en bredde på op til seks meter. Her blev fundet 19 områder med skjulte oldtidsminder. Flere af disse blev udgravet under forundersøgelsen, mens andre, mere omfattende bopladsområder, blev adskilt i egentlige arkæologiske udgravninger.

Hele traceets længde markeret med grønt, og fundområderne med de skjulte oldtidsminder markeret med rødt.

Lokalområdet i oldtiden

Traceet følger nordsiden af Mariager Fjord, der er karakteriseret ved et relativt højtliggende, småkuperet terræn med et udramatisk udtryk.

Den indre del af Mariager fjord er rig på gravhøje. Langt størsteparten af disse er ikke undersøgt af arkæologer, men de fleste skal sandsynligvis dateres til ældre bronzealder, hvor et sandt "byggeboom" af høje forekommer i hele Sydsandinavien. Flere af gravhøjene fortsatte i brug i yngre bronzealder, hvor urner med rester fra ligbålet ofte blev nedgravet i de ældre høje. Bronzealderhøjene nær Hobro danner

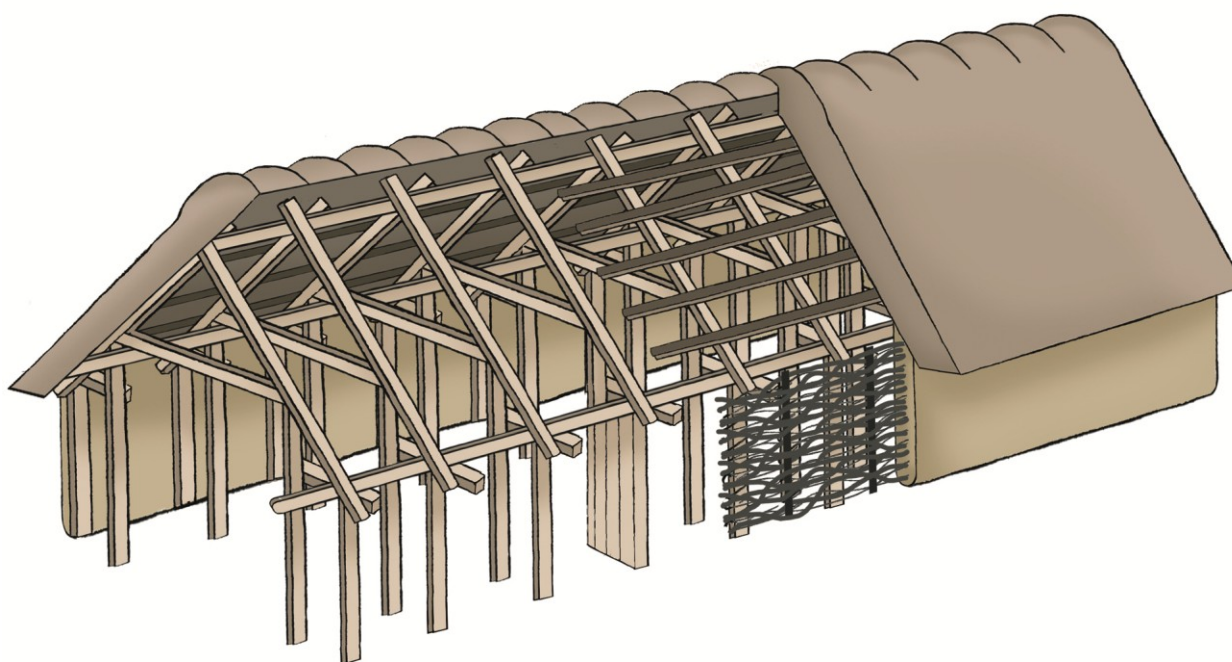
Nordjyllands
Historiske Museum

flere linjer i landskaber, der afspejler datidens trafik- og kommunikationskorridorer mellem Himmerland og Kronjylland. Da der er udført relativt få arkæologiske udgravninger i det område, tracéet gennemløber, er tracé-udgravningen af stor vigtighed for den arkæologiske viden om området. Fx hvordan bebyggelsesbilledet ser ud i forhold til de mange oldtidshøje, der vidner om, at bebyggelsen har været tæt i bronzealderen.

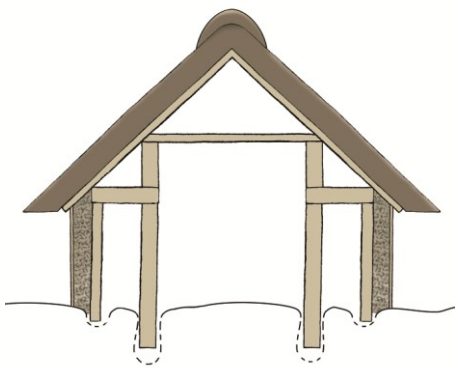
Undersøgelsens resultater

Nedenfor beskrives de enkelte fundområder. Her anvendes især betegnelserne *treskibede langhuse* og *kogegruber*.

Treskibede langhuse betegner huse, hvor den bærende konstruktion er bygget op om to parallelle, indvendige rækker af fritstående stolper, der har stået ned gennem husets længde. Stolperne blev sat i huller, der var gravet gennem muldlaget, ned i den lyse undergrund. Det kaldes for stolpehuller, og det er de spor, vi som arkæologer oftest finder efter oldtidsbebyggelserne. Husenes grundplan udviklede sig gennem tid, og ved at kigge på det husgrundrids, stolpehullerne tegner, kan vi sætte huset ind på en tidslinje.

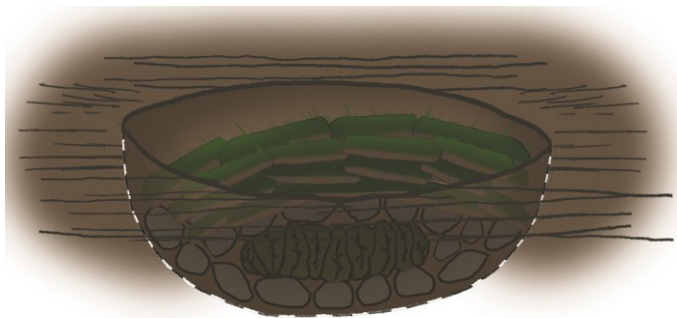

Rekonstruktionstegning af et treskibet langhus.

Et tværsnit gennem huset, der viser den treskibede konstruktion, og de stolpehuller, der oftest findes på arkæologiske udgravninger.

Koge- og ildgruber er typiske for bronzealderen og har været benyttet i forbindelse med tilberedning af fx en steg, der er omgivet af opvarmede sten i en lav grube, der sluttelig tildækkes med græstørv. Man kunne også kalde det en jordovn.

Fundområde 1

Der er fundet 3-4 treskibede hustomter, en del spredte stolpehuller og nogle grube-/koge-grubeområder. De kan dateres til bronze-/jernalderen.

Der fandtes desuden en fladehugget spydspids, der kan dateres til dolktid/ældre bronzealder.

Fundområde 2

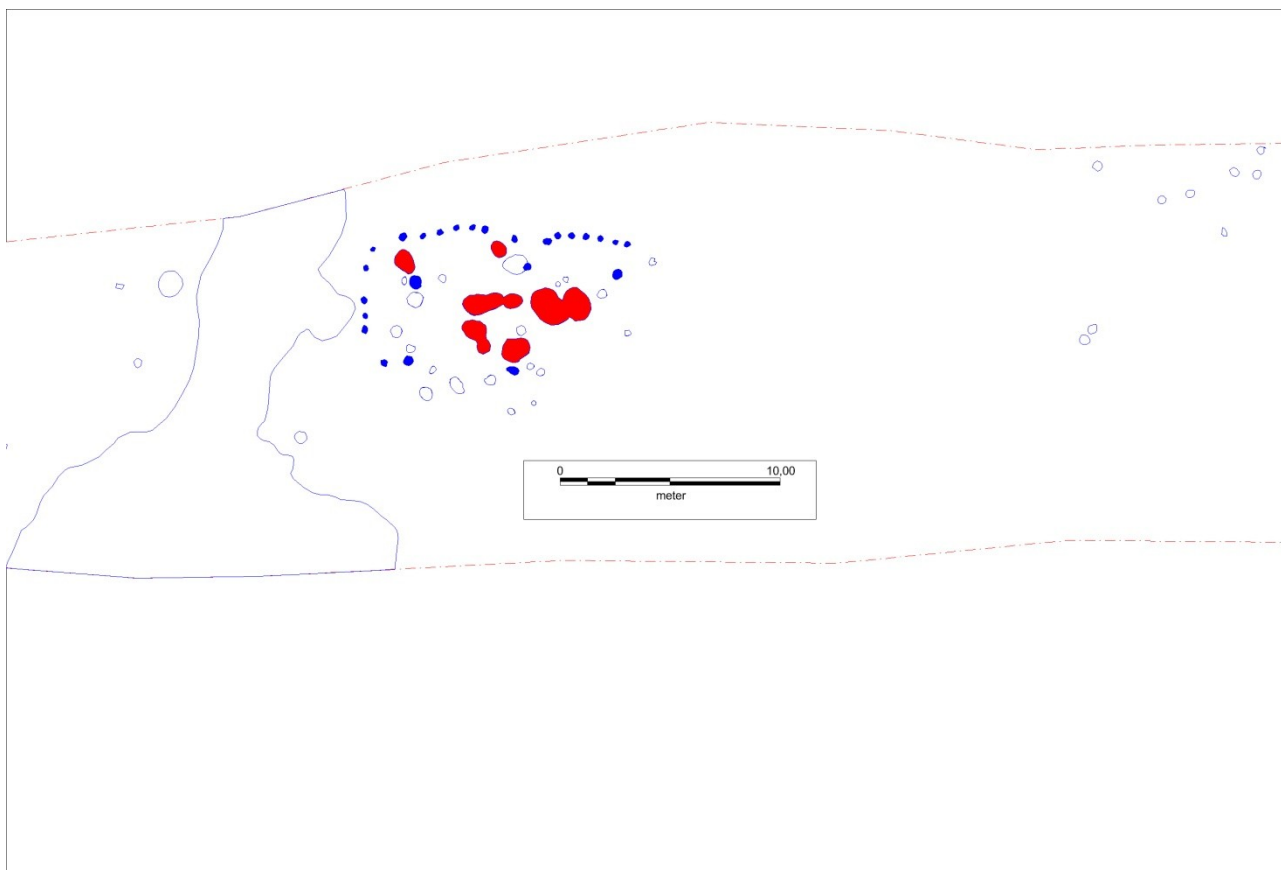
Der er fundet spredte stolpehuller og en enkelt grube. Kan dateres til neolitikum/bronzealder på baggrund af flere fragmenter af flintskrabere i et af stolpehullerne. Ingen sikre huskonstruktioner.

Fundområde 3

Fundområdet består af enkelte spredte stolpehuller og koge-gruber.

Fundområde 4

Fundområdet består af et område med koge-gruber og et område med en særpræget hustomt beliggende med 120 meters mellemrum. Oldtid men derudover udateret.

Den atypiske huskonstruktion på fundområde 4 ses her markeret med blå. De røde plamager er kogegruber, der har været anlagt inden i huset. Det store antal kogegruber inden i et så lille hus er også atypisk.

En af kogegruberne fra fundområde 4.

Fundområde 5

Fundområdet består af en række kogegruber, en enkelt grube med karakteristisk keramik fra yngre bronzealder samt dele af en hustomt med væglinje. Hustomten er placeret i nærheden af det højeste sted kun 60 meter fra en gravhøj.

Fundområde 6

Fundområdet indeholder et større grubekompleks med flint og keramik fra yngre bronzealder samt knuste blåmuslingeskaller. Et stykke derfra ses kogegruber i to koncentrationer med to stk. i hver. Ligesom i fundområde 4 kan disse stamme fra hustomter, hvor stolperne ikke er erkendbare.

Fundområde 7

Fundområdet indeholder en enkeltliggende hustomt med kogegrube i den centrale del. Huset dateres til yngre bronzealder.

Fundområde 8

Fundområdet indeholder to store og meget ens treskibede langhuse med ildsteder. Der er sandsynligvis tale om to faser af samme hus. Husene er henholdsvis 17,2 og 15,4 meter lange og 5,5 meter brede. Begge huse har indgangspartier i begge langsider og en kogegrube/ildsted umiddelbart vest for indgangspartiet. Husene kan typologisk dateres til yngre bronzealder.

Fundområde 9

Et usædvanligt treskibet langhus med væglinje i den nordlige og vestlige del. I husets centrale del ses en del samtidige eller yngre kogegruber/ildsteder. Den tagbærende konstruktion i huset er forholdsvis massiv og består kun af tre sæt tagbærende.

Ved siden af huset findes et mindre kulturlag i en naturlig lavning med lidt keramik, der placerer fundområdet i yngre bronzealder.

Fundområde 10

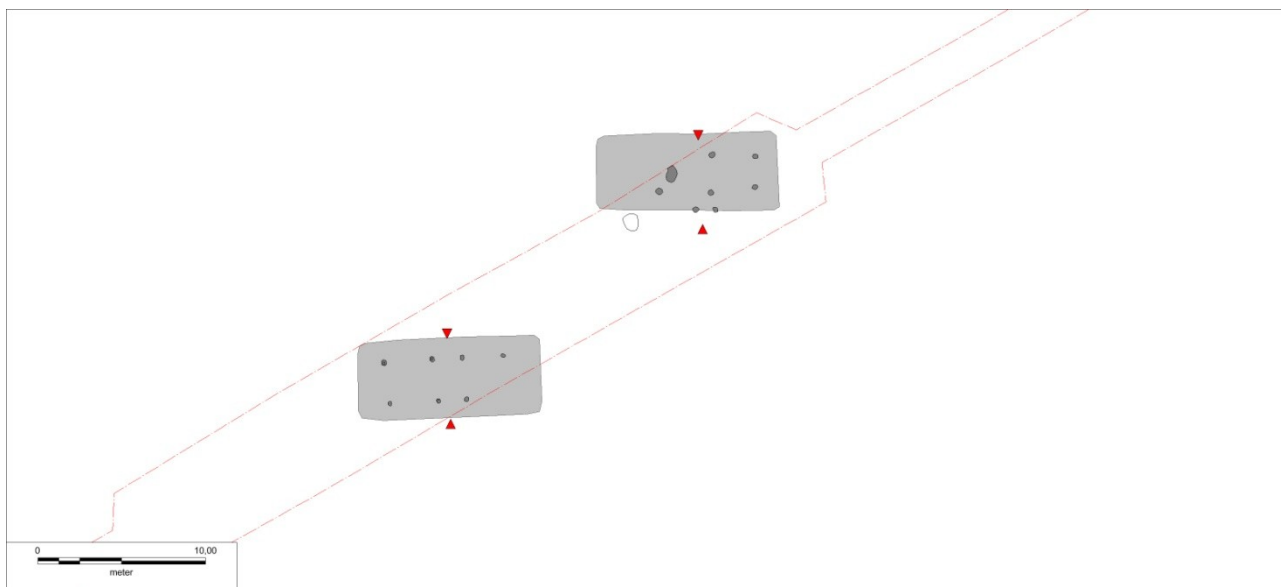
Fundområdet indeholder et dårligt bevaret treskibet langhus med et muligt indgangsparti i den sydlige væg. I nærheden ligger en grube med keramik fra yngre bronzealder.

Fundområde 11

Fundområdet indeholder ni kogegruber spredt over ca. 100 meter. Kogegruberne ligner de kogegruber, der er typiske for yngre bronzealder og kan således antages at tilhøre denne periode.

Fundområde 12

Fundområdet består af tre treskibede huse fra ældre førromersk jernalder. Husene ligger rent uden for mange forstyrrelser, dog var husene kun delvist afdækket i traceet. To af husene har karakteristiske indgangspartier i den sydlige langside. Et af husene er brændt, og der ses meget brændt materiale i stolpehullerne.

To treskibede huse på fundområde 12. De røde pile markerer indgangene

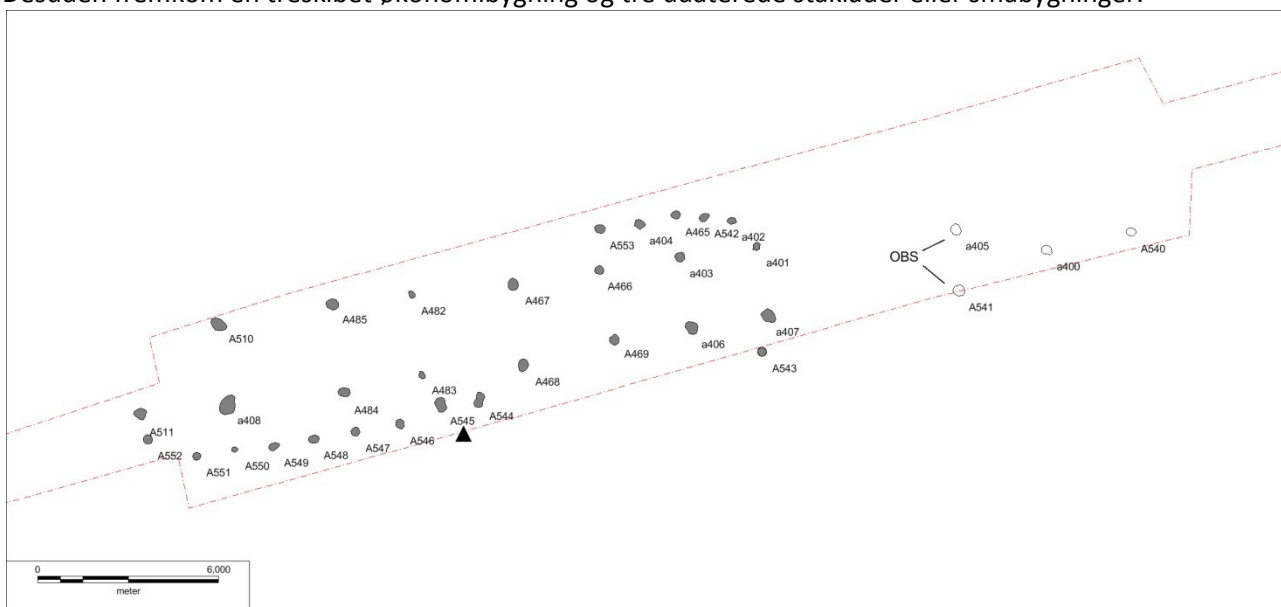
Fundområde 13

Fundområdet ligger mellem fire velbevarede fredede gravhøje (Hunhøj og Redsø høje). Det består af affaldsgruber og stolpehuller fra yngre bronzealder.

Fundområde 14

Fundområdet består af et langstrakt fundområde med en 22 meter lang hustomt, der ikke kan dateres nærmere end til bronzealderen eller jernalderen.

Desuden fremkom en treskibet økonomibygning og tre udaterede staklader eller småbygninger.

22 meter langt treskibet langhus fra fundområde 14.

Fundområde 15

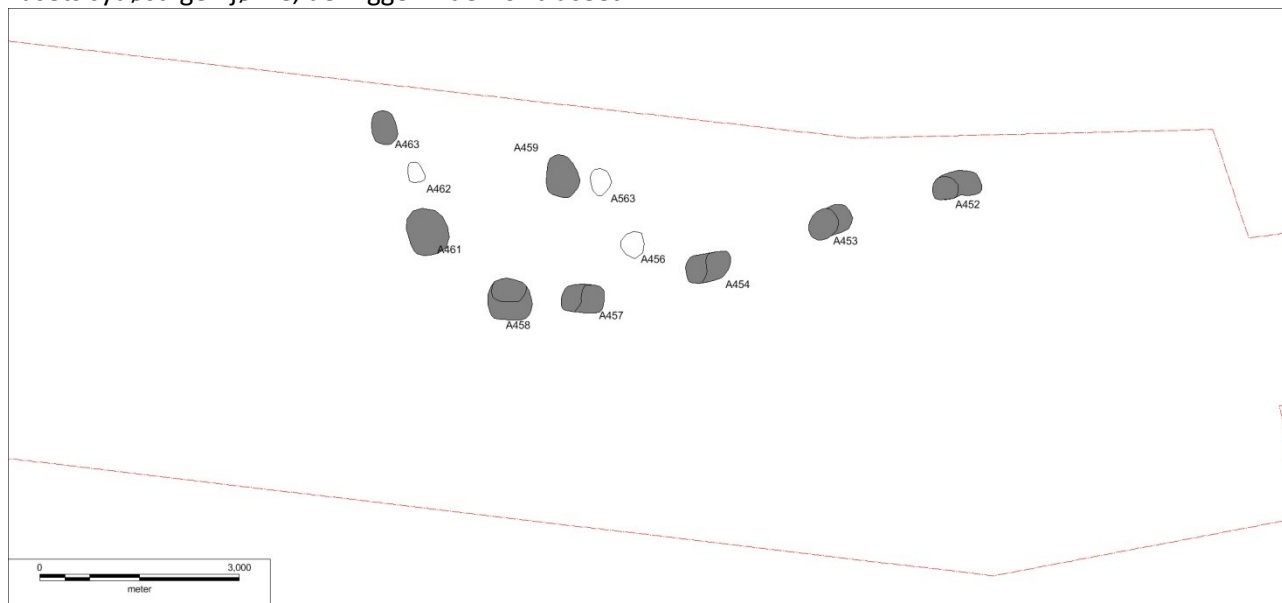
Aktivitetsområde fra yngre bronzealder med kogestensgruber og stolpehuller. Menneskene, der har anvendt området, har boet i huse, der ligger uden for feltgrænsen.

Fundområde 16

Store gruber, der indeholder restprodukter fra jernudvinding og formentligt også stålproduktion. Trækulslag og en stor sten er formodede rester af en stor esse, og i en fladbundet nedgravning har smeden stået og smedet på sin armboltsten på kanten af gruben, som man gjorde det i middelalderen. Anlægstypen er brugt op gennem middelalderen og renæssancen og kan ikke dateres nærmere.

Fundområde 17

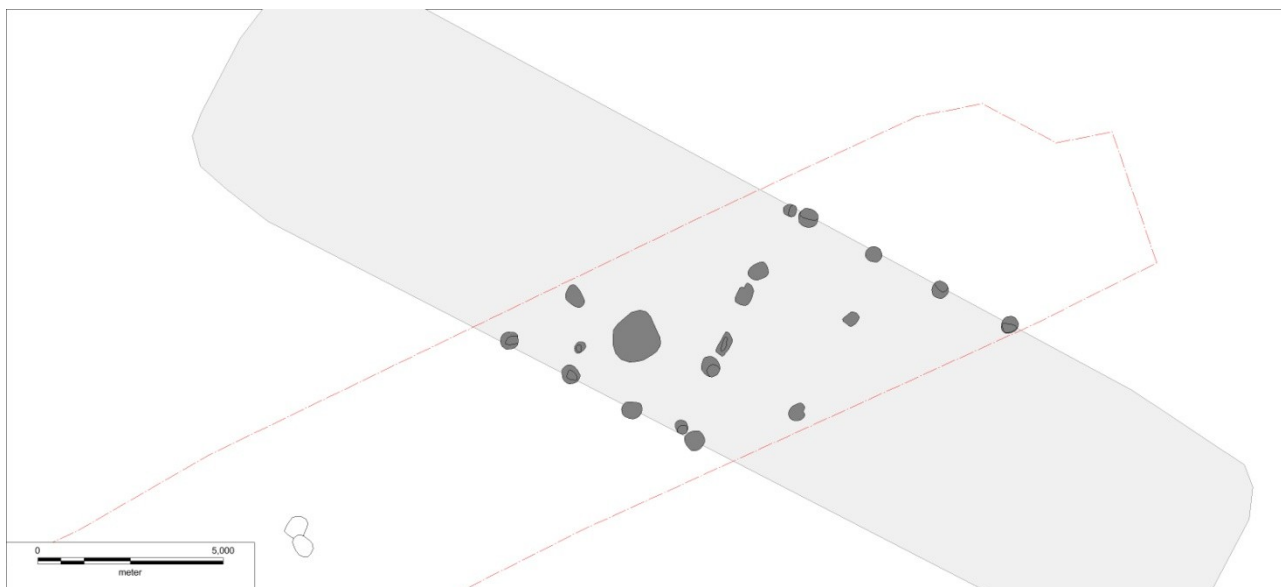
Et enkelt, velbevaret treskibet langhus med vægstolper fra den mellemste del af bronzealderen. Det er kun husets sydøstlige hjørne, der ligger indenfor traceet.

Hjørne af et velbevaret treskibet langhus fra bronzealderen.

Fundområde 18

Det er et stort fundområde koncentreret omkring den midterste del af et stort flot langhus fra den ældste/mellemste del af bronzealderen. Huset er 7 meter bredt og er orienteret nordvest-sydøst. Inden for traceet er der væglinje bevaret samt den tagbærende konstruktion fra tre sæt tagbærende stolper, ligesom indre skillevægsstolper er bevaret. Alle stolpehullerne er fyldt med trækul og stolpespor, hvilket indikerer, at huset har været brændt. Fundområdet indeholder desuden en anden treskibet huskonstruktion samt et område med store, flade gruber med ukendt funktion fra bronzealderen.

Velbevaret treskibet langhus fra bronzealderen.

Fundområde 19

Fundområdet består af fire mindre udvidelser af søgegrøften med anlægsspor i alle. I de to yderste udvidelser er der dele af treskibede huskonstruktioner samt løse stolpehuller. De andre udvidelser indeholder kogestensgruber.

Sammenfatning og perspektivering

Ved de arkæologiske udgravninger fandtes et relativt stort antal bebyggelsesspor fra oldtiden, især det relativt smalle tracé på 2,4 m taget i betragtning. Bebyggelsessporene viser sig både i form af gruber, kogegruber (jordovne) og egentlige huse.

Store, velbevarede treskibede langhuse fra ældre og mellemste bronzealder er værd at fremhæve, da de er samtidige med de mange gravhøje i området. Gårdene lå spredt enkeltvis, hvilket passer godt ind i det øvrige fundbillede fra resten af Danmark. Dertil fremkom også spredte gårde fra ældre jernalder.

Også fundene fra jernproduktion og smedevirksomhed fra middelalderen eller renæssancen er interessante, idet sådanne spor er relativt sjældne. Det undersøgte, gamle kortmateriale vidner ikke om en smedje på stedet inden for de seneste århundreder.

I alt vidner fundene om en tæt bebyggelse langs nordsiden af Mariager Fjord i oldtiden, og det lange men smalle tracé har været af stor værdi for vores viden om et område, vi har begrænset arkæologisk kendskab til.

Hobro N - Hadsund

- Nordjyllands Historiske Museum jnr. 6316
- Fund & Fortidsminder: 140703 sb 69
- Kulturstyrelsen jnr. 2013-7-24-02/ÅHM-0021
- Bygherre: Mariagerfjord Vand
- Undersøgt areal: 4.700 m²
- Deltagere i udgravningen:
 - Museumsinspektør Lars Egholm Nielsen
 - Arkæolog Marie Vang Posselt
 - BA Andreas Hegner Reinau
- Dokumentationsmateriale (fund, fotos, opmålinger m.v.) opbevares på Aalborg Historiske Museum, Vang Mark 25, 9380 Vestbjerg